

**DE OVERHEID EN DE EXAMENS:
EEN SPECIALE RELATIE**

A.M.L. van Wieringen

RCEC Conferentie 19 november 2008

Arnhem Muis Sacrum

Inhoud

- 1. Overheidsmotieven ten aanzien van examens**
- 2. Examens in vo**
- 3. Examens in mbo**
- 4. Examens in ho**
- 5. Examens buiten**
- 6. Verwachtingen ten aanzien van overheidsinterventies**

Redenen voor de overheid om zich met examens & diploma's te bemoeien

Grondwettelijke opdracht (deugdelijkheid)

- **Algemeen belang, vertrouwen in kwaliteit**
- **Stelselverantwoordelijkheid (interne doorstroming)**
- **Specifieke groepen & situaties beschermen**
- **Bescherming burgers: beroepsbeoefenaren (bv BIG, BIO)**
- **Neveneffecten van andere maatregelen (diplomabekostiging bv)**

De waarde van diploma's staat of valt met vertrouwen in examinering.

Examens: balans tussen twee kampen

Betekenis verkleinen

- **Inperkend op autonomie (pedagogische autonomie)**
- **Continue ontwikkeling (vmbo-ers)**
- **Onderwijssturend (vernieuwers)**

Betekenis vergroten

- **Doorstroming waarborgen (stelselverantwoordelijkheid minister)**
- **Maatschappelijk belang**
- **Rol afsluitingen in biografie**

Examens: balans tussen twee kampen

- **Kwaliteitsaspecten, ‘edumetrische’ aspecten**
 - **Kosten-betrouwbaarheids/geldigheidsfactor**
- **Maatschappelijk-politieke aspecten**

Klassieke balans tussen centraal en decentraal

- **Verhouding centraal examen en schoolexamen in vo: 50/50**
- **Bewaken, balans gauw zoek**

Examens en onderwijs

Principe van de functionele afstand

- **Uitvoeren en beoordelen**
- **Besturen en toezien**

Functioneel \neq maximaal

Variabel naar sector van onderwijs

Variabel naar onderwijsdoel en situatie deelnemen
(vgl kind en volwassene)

Functionele afstand bij intern/hogeschool/schoolexamen, bv

- 1. intercollegiale consultatie**
- 2. uitwisseling tussen (hoge)scholen**
- 3. inschakelen van deskundigen uit inhoudelijke lerarenvakorganisaties**
- 4. inzetten van deskundigen (vanuit buitenlandse hogeschool en universiteit)**
- 5. altijd een 2de beoordelaar**
- 6. wisselen van rol als 1ste en als 2de beoordelaar**
- 7. ...**

Voortgezet Onderwijs

Twee balansondergravende ontwikkelingen

- ☐ Onevenwichtige inbreng van schoolexamen**
- ☐ Schoolexamen weinig gestandaardiseerd**

Recente voorstellen mbt

- Positie CE (gemiddeld voldoende)**
- Verhouding CE en SE bij drie vakken**

Voortgezet Onderwijs

Standaard Schoolexamens VO Raad

- formuleer een visie op schoolexamens
- hanteer sluitende regels en procedures bij schoolexamens
- evalueer schoolexamens intern
- evalueer schoolexamens extern
- vertaal evaluatieresultaten naar acties

Ad De goede school hanteert sluitende regels en procedures bij de schoolexamens

De school vertaalt visie op schoolexamens in examenreglement

- ☐ Vakgroepen maken vooraf afspraken over vorm, inhoud, beoordelingscriteria, wijze van normering en procedures;
- ☐ Toetsopgaven worden in intercollegiaal overleg opgesteld.

Middelbaar beroepsonderwijs

Balans tussen drie partijen: onderwijs, sociale partners en overheid

- Aanhoudend debat over relatief belang & detaillering
- Idem over leerplan en afsluiting
- voorbeeld: *Competenties* onder het motto: bedrijfsleven wil dit
- Na verloop van tijd: klachten vanuit onderwijs en vanuit bedrijfsleven

Balansherstelling in discussie:

- ☐ Integratieve eindtoetsen met betrokkenheid van derden
- ☐ Minister: centraal examen voor doorstroomvakken naar hbo
- ☐ Onhelder nog: toetsen van competenties

Bedrijfsmatig handelen
Ondernemend en commercieel handelen
Gecreëerd en ambitie tonen
Met druk en tegenslag omgaan
Omgaan met verandering en aanpassen
Instructies en procedures opvolgen
Kwaliteit leveren
Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten
Plannen en organiseren
Leren
Creëren en innoveren
Onderzoeken
Analyseren
Materialen en middelen inzetten
Vakdeskundigheid toepassen
Formuleren en rapporteren
Presenteren
Overtuigen en beïnvloeden
Relaties bouwen en netwerken
Ethisch en integer handelen
Samenwerken en overleggen
Aandacht en begrip tonen
Begeleiden
Aansturen
Beslissen en activiteiten initiëren

- ***Eindtermen*** zijn meer specifiek.
- Een ***competentie*** is een combinatie van kennis, vaardigheden en houding.
- In een ***werkproces-competentie-matrix*** aangeven welke competenties bij de uitvoering van de werkprocessen van een kerntaak.
- Competenties krijgen pas betekenis in een ***context***, bij uitoefenen van het beroep.
- Het competentiemodel (“powered by SHL”) kent **25 competenties**.
- SHL: “een internationaal werkende HRM-organisatie”.
- The SHL Universal Competency Framework is an easy to apply model that effectively describes the ***key behaviours that drive performance*** in virtually any job, at any level, in any organisation.
- Problemen: leerbaarheid en toetsbaarheid competenties.

Hoger onderwijs

Overheid en ho –examens

◇ Niet: examens

◇ Niet: examenprocedure

◇ Wel: examenprocedurecommissie

- Taak
- Samenstelling (onverenigbaarheid bv)

Hoger onderwijs

- ▣ vooral een interne, opleidingsafhankelijke aangelegenheid.
- ▣ betrokkenheid van externen bij de examenpraktijk is gering.
- ▣ geen externe referentiekaders.

Wellicht veranderingen

- beginvereisten masteropleidingen vanwege diverse binnenlandse instroom = afsluiting toeleverende scholen
- internationale instroom
- opleidingen waarvoor een gereguleerd beroepsbeeld bestaat
- onderlinge afstemming van examinering of gezamenlijke examinering (bv geneeskunde)
 - geeft deelnemende opleidingen de mogelijkheid van vergelijking zich
 - geeft onderlinge referentie van het vereiste niveau.

Hoger onderwijs perspectief

Bij opleidingen nog een hele weg te gaan:

- ☐ functionele afstand tussen onderwijzen en examineren aanvaarden;
- ☐ bij examinering derden betrekken;
- ☐ niet alleen de ‘eigen’ opleider verantwoordelijk maken voor de beoordeling;
- ☐ extra onafhankelijke beoordelaar is het absolute minimum (scripties, afstudeerprojecten);
- ☐ tweede beoordelaar kan afkomstig zijn uit dezelfde instelling of van buiten de instelling;
- ☐ stimuleren examenafstemming en gezamenlijke examinering (bv bachelor rechten)

Examens buiten

Externe examens

- Reikwijdte en de bekendheid van het staatsexamen
- Combinaties van reguliere examens en staatsexamen

- Branche-examens, particulier examens: eigenstandig resp. genormeerd naar onderwijsindelingen

- Rol vakdepartementen

- EVC-ontwikkeling
 - Nuttige ontwikkeling
 - Oppassen voor cao-quota
 - Procedurele bewaking
 - Erkende EVC-aanbieder: werkt volgens de EVC-code
 - Erkende EVC-aanbieder: register van erkende EVC-aanbieders
 - Inhoudelijke bewaking

Verwachtingen ten aanzien van overheidsinterventies

- 1. Centrale handhaving diplomafunctie (en dus examens):**
 - **situatie van blijvende decentralisatie**
 - **input- en procescontrole minder nadruk, meer outputcontrole**

- 2. Verbreding diplomafunctie**

- 3. Toegankelijkheid diplomafunctie**

Verwachtingen ten aanzien van overheidsinterventies

Verbreding diplomafunctie

- informatiewaarde van het diploma vergroten
- motivatie voor leerlingen/studenten om te willen leren
- gebruik in eerste periode van vervolgonderwijs traject
- zekere erkenning van buitenschools leren

Bv Algemeen Diplomasupplement v.o.

- aanvullende beoordelingen
- verbreding van certificering
- de informatiewaarde van bv het vo-diploma uit te breiden: opnemen van enkel beoordeelbare zaken
 - meer cijferresultaten/ extra vakken
 - Honours diploma (hbo en wo)
 - een 'Europacertificaat' (Europees Platform)
 - ECDL (European Computer Driving License),
 - TOEFL
 - wiskunde olympiade
 - Euro Skills

Verbreiding diplomafunctie

Uitbreiding examendomein

- bv voor examens v.o. *vreemde talen*
- koppelen van binnen- en *buitenschools* leren
- aanmoedigen van *buitenschoolse leerervaringen*
- *ontlasting* van schoolexamen en van centraal examen (bv TOEFL)
- passend in *beroepsonderwijs* (beoordelingen praktijkstage)
- leerlingen met *irreguliere leerloopbaan* tegemoet komen

Verwachtingen ten aanzien van overheidsinterventies

Toegankelijkheid diplomafunctie

- Certificatiefunctie onafhankelijker maken van de opleidingsfunctie
- Functionele afstand: examenlijn lossen maken van de onderwijslijn
- Opleidingen en instellingen stellen examens open voor studenten (vgl verbreding)
 - die een wat irregulier pad volgen en
 - voor kandidaten van buiten.

Afsluitend

1. Waar bemoeit de overheid zich mee?
2. Examens in vo: balans herstellen
3. Examens in mbo: bezint eer ge begint
4. Examens in ho: aanzienlijke veranderingen op komst?
5. Examens buiten: ruime groei
6. Hoe gaat het nu verder: blijvend belang, verbreding en toegankelijker.